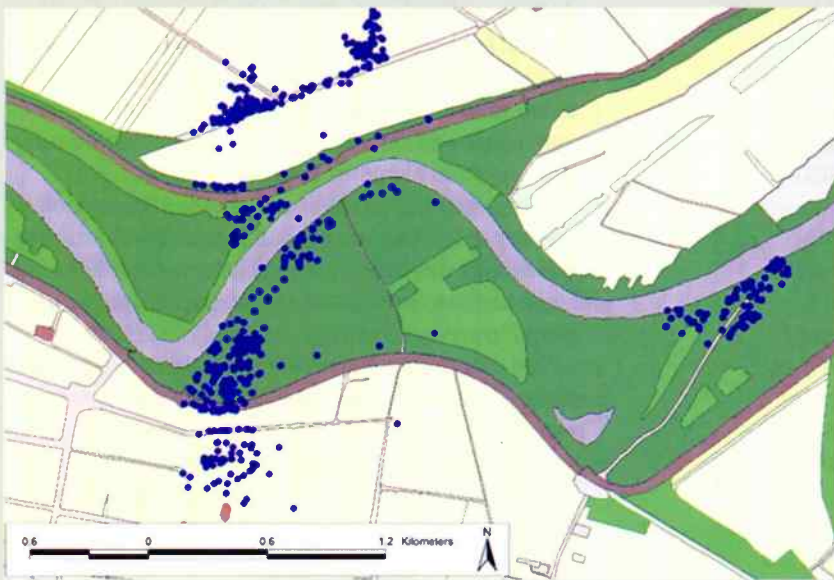

A Magyar VADÁSZLAP augusztusi lapszámának 50. oldalán Juhász Zsolt írt arról, hogy vadásztársaságuk területén, a Tisza két partján élő őzbakok agancsainak jelentős különbségét milyen tényezők okozhatják. Úgy gondoljuk, hogy kutatási eredményeink alapján meg tudjuk erősíteni a megfigyeléseit, illetve más lehetőséget is el tudunk képzelni...

Aszerző okfejtésében leginkább a talajtípusok és az ásványi anyagok növényzetten át megnyilvánuló hatásait mutatta be. Valóban, az egyes talajtípusok statisztikailag igazoltan elősegítik a nagyobb tömegű agancsok fejlesztését, míg mások kevésbé teszik azt lehetővé [Lehoczki, R. 2011. Az őz agancsminőségét befolyásoló környezeti tényezők hatása. PhD értekezés. Vadvilág Megőrzési Intézet, Szent István Egyetem, Állattenyésztés-tudományi Doktori Iskola, Gödöllő].

Az S4 őzsuta
őszi mérési pontjai

KETTÉOSZTVA, DE MENNYIRE?

Az összefüggés természetesen a talajon fejlődő növényzetben keresendő. Azok a talaj főtípusok, amelyek növényi biomasza produktuma magas és a növényevő fajok számára jó minőségű és elegendő mennyiségű táplálékot adnak, jó élőhelyet biztosítanak. Ezek leginkább a csernozjom és réti talajok, de a csapadékos tavaszokon a szikes talajok is ilyenek lehetnek, bár termékenységük jelentősen elmarad az előbbi két talaj-típusától, valamint a szikes talajok általában ezzel a két típusal együtt fordulnak elő, így hatásaik nem igazán különíthetők el. Ezen típusok területarányának növekedése tehát egy adott területegységen belül a trófeatórmegek növekedését eredményezheti. Azokon a területeken, ahol a barna erdőtalajok, a vázталajok és a közethatású talajok jelenléte a meghatározó, ál-

talában kisebb trófeatórmegek jellemzőek. A barna erdőtalajokon valószínűleg a nagyobb erdőborítás – kisebb mezőgazdasági területarány nem annyira megfelelő a ligeterdei körülményeket kedvelő őznek. Az agancstörmegekre kifejtett hatása elhanyagolható a láptalajoknak, a mocsári erdők talajának és az öntés talajoknak.

A szolnoki példában a Tisza egyik oldalán réti csernozjom, a másik oldalán pedig réti és szikes talajok a jellemzőek. Ezek a vizsgálatok szerint mind „jótékony” hatású talajok a trófeatórmegek szempontjából. Ez azonban csak egy nagyon kis része mindannak a tényezőhalmaznak, amelyek befolyásolják az agancsfejlesztést. Limitáló tényező lehet még a környezet jódtartalma is, bár pontosan nem tudjuk az őzbakok jódigényét. A jódtartalom nem közvetlenül az agancsnövekedést serkenti, hanem a pajzsmirigy helyes működéséhez szükséges, amelynek jódtartalma minden növekedési folyamatot – ezáltal az agancsét is – segítik.

Az őzállomány sűrűsége, bizonyos élőhelyszerkezeti elemek megléte és gyakorisága, a területhasználat egyedi különbségei, az őzek kora, az állomány genetikai adottságai, az egyedek testtömege és tápláltsági állapota, az éghajlati jellemzők, egyéb ásványi anyagok jelenléte az élőhelyen, a parazitáltság mind-mind befolyásoló tényezők. Azt, hogy a jelzett két szokatlanul nagy bak ezekből a kedvező tényezőkből addigi életük során hogyan részesült, sosem tudjuk megmondani. Azt azonban nyugodtan feltételezhetjük, hogy a Tisza két partján élő őzek genetikailag egy populációt alkotnak. A környezeti tényezők ilyen fajta különbségei ritkán okoznak erős különbségeket és mindig vannak kiugró vagy a képből „kilógó” esetek. A két bak akár lehet a szabályt erősítő kivétel is. De...

...van az őzeknek egy olyan „képessége”, ami az előbbi bonyolult kapcsolatoknál sokkal egyszerűbb magyarázat is lehet: a többi csülkös vadhoz hasonlóan, az őz is tud úszni. Úgy tűnik, a kisebb vagy nagyobb vízfelületek az őzeknek sem jelentenek akadályt. Ezzel a jelenséggel a korábban Szolnok megyében végzett rádió-telemetriás vizsgálatunkban is szembesültünk. Ennek során tizenhárom, a Tisza árterében befogott és GPS-GSM jeladóval megjelölt őz 3 óránként mért lokalizációs pontjait elemeztük. Az őzeket fél év és 2 év 4 hónap közötti időszakban tudtuk nyomon követni. Ez idő alatt a tizenháromból 10 őz (77%) úszta át a Tiszát legalább 2 és legfeljebb 22 alkalommal.

Kutatásokból közismert tény, hogy az őzek területhűsége igen nagy, vannak egyedek, amelyek egész életüket néhány 100 hektáron élik le. Azon-

A 13 jelölt őz Tiszán történő átúszásainak száma a vizsgálat ideje alatt

(B: bak, S: suta, SG: sutagida)

Adó kód	Életkor a jelöléskor (év)	Nyomon követés ideje	Átúszások száma
B1	3	2007. 01. - 2007. 07.	6
B2	3	2007. 01. - 2008. 09.	4
B3	3	2007. 01. - 2009. 03.	6
B4	3	2007. 01. - 2009. 05.	2
B5	2	2007. 01. - 2008. 06.	0
S1	3-4	2007. 01. - 2009. 05.	6
S2	2	2007. 01. - 2008. 12.	0
S3	3-4	2007. 01. - 2009. 04.	5
S4	2	2007. 01. - 2009. 01.	22
S5	2	2007. 01. - 2007. 10.	6
S6	3-4	2008. 01. - 2010. 04.	4
S7	3-4	2008. 01. - 2009. 11.	2
SG1	1	2008. 01. - 2009. 07.	0

ban azt is tapasztaltuk, hogy egyesek időnként „felfedező kirándulásokat” tesznek. A bakokra ez inkább tavasszal, a territóriumfoglalás időszakában jellemző, míg a sutákra nyáron, az üzekedés alatt, de ez az év bármely más időszakában is előfordulhat. Ilyenkor egy őz akár több tíz kilométert is megtehet, mielőtt visszatérne eredeti helyére. Az általunk nyomon követett őzek egy része többször is átkelt a folyón, de legtöbbször rövid idő elteltével vissza is tért. Az átúszások eltérő gyakoriságban fordultak elő, a túlóldalon tartózkodások hossza néhány óra és 5 nap között változott.

Volt azonban olyan eset is, amely nem volt kirándulásnak nevezhető, mert az átúszások szinte az őz „napi rutinjához” tartoztak. Az egyik suta esetében a vizsgálati időszak alatt 22 átúszást rögzítettünk: ebből 12 eset két hét leforgása alatt történt, majd egy alkalommal 58, aztán 64 napot a túlóldalon töltött a visszaúszás előtt, tehát otthonterülete tulajdonképpen a Tisza két oldalán helyezkedett el (térkép). Ennek pontos okai jelenleg nem ismertek. Egy másik suta pedig a januári jelölést követően egy tavaszi 1 napos, majd egy őszi végi 1 hónapos túlóldalon látogatás után decemberben végleg átköltözött a Tisza másik oldalára. Mivel mindkét esetben sutáról volt szó, nem valószínű, hogy fajtárai miatt kényszerült elhagyni eredeti helyét.

A vizsgálati időszak alatt minden évszakban történtek átúszások, ezért okkal feltételezhető, hogy a Tisza nem jelent akadályt az őz számára. Azt nem tudhatjuk, hogy a visszatérések oka mi volt, de az egyik őz példája alapján akár az is feltételezhető, hogy ha a másik oldalon alkalmasabb élőhelyet találtak volna, akkor azt elfoglalták volna és nem úsztak volna vissza. Természetesen ez a helyzet nem ennyire egyszerű, hiszen például bakok esetében valószínű, hogy a másik oldalon lévő terület egy másik bak territóriuma, ami nem feltétlenül gyengébb a felfedező bakétól.

Sajnos sosem fogjuk megtudni, hogy ez a két bak honnan, mikor és milyen okból „költözött” arra a területre, ahol végül elejtették őket. Abban azonban szinte biztosak lehetünk, hogy az őzek számára a Tisza nem komoly akadály, illetve külföldi vizsgálatokból is tudjuk, hogy az 5-10-15 kilométeres felfedezőutak időről időre előfordulnak, még viszonylag stabil otthonterülettel rendelkező egyedek esetében is.

Tóth Bálint, Dr. Lehoczki Róbert és Prof. Csányi Sándor
SZIE Vadvilág Megőrzési Intézet, Gödöllő

OLIGHT™
S1 BATON

ÚJ

KOMPAKT, KÖNYŰ
BÁRHOVÁ MAGADDAL VIHETED

13.900 FT

110METER | 500LUMEN | 30GRAMM

M3XS-UT
MAGYAR VADÁSZ
SZETT

ÚJ FUNKCIÓVÁLTÓ
GOMBBAL

- 1200 LUMEN
- 1000 MÉTER
- 4 FÉNYERŐ

~~68.800 FT~~ **59.990 FT**

Leitzhungaria
leitz-hungaria.hu
1071 Budapest, Damjanich utca 11-15.
kapcsolat@leitz-hungaria.hu, +36 1 485 05 17